PLUNGĖS RAJONO SAVIVALDYBĖS
VISUOMENĖS SVEIKATOS BIURAS

Biudžetinė įstaiga, J. Tumo – Vaižganto g. 93-2, LT-90160 Plungė
Tel. (8 448) 52 034, el. p. vsbiuras@plunge.lt.
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 302415311

PLUNGĖS RAJONO SAVIVALDYBĖS GYVENTOJŲ DALYVAVIMAS ATRANKINĖSE PREVENCINĖSE PROGRAMOSE

2020 m.

Nr. AT

Plungė, 2021

Privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžeto lėšomis vykdomos prevencijos programos – tai galimybė nurodyto amžiaus asmenims, kurie jaučiasi sveiki, nemokamai profilaktiškai pasitikrinti, ar neserga tam tikromis ligomis. Galimybė pasitikrinti sudaroma kas keleri metai (1–3 m.), priklausomai nuo kiekvienoje programoje nustatyto laikotarpio.

Šiaulių teritorinės ligonių kasos duomenimis, 2020 m. Plungės rajono savivaldybėje vykdytos šios prevencijos programos:

- gimdos kaklelio piktybinių navikų prevencija;
- priešinės liaukos (prostatos) vėžio ankstyvoji diagnostika;
- storosios žarnos vėžio ankstyvoji diagnostika;
- asmenų, priskirtinų širdies ir kraujagyslių ligų didelės rizikos grupei;
- atrankinė mamografinės patikros dėl krūties vėžio.

*nuo 2017 m. sausio 1 d. Vaikų krūminių dantų dengimo silantinėmis medžiagomis programa nebėra priskirta Sveikatos (prevencinių) programų grupei.

2020 m. dėl covid-19 infekcijos pandemijos valdymo priemonių, skelbto karantino nebuvo ar buvo sunkiai prieinamos profilaktinių prevencinių programų paslagos.

2020 m. Plungės rajono savivaldybėje nemokamas profilaktines prevencine programas teikė 3 pirminės sveikatos priežiūros įstaigos.

2020 m. aktyviausiai savivaldybės gyventojai dalyvavo storosios žarnos vėžio ankstyvojoje diagnostikos programoje, pasyviausiai – priešinės liaukos (prostatos) vėžio ankstyvosios diagnostikos prevencinėje programoje ir atrankinės mamografinės patikros dėl krūties vėžio prevencinėje programoje (1 pav.).

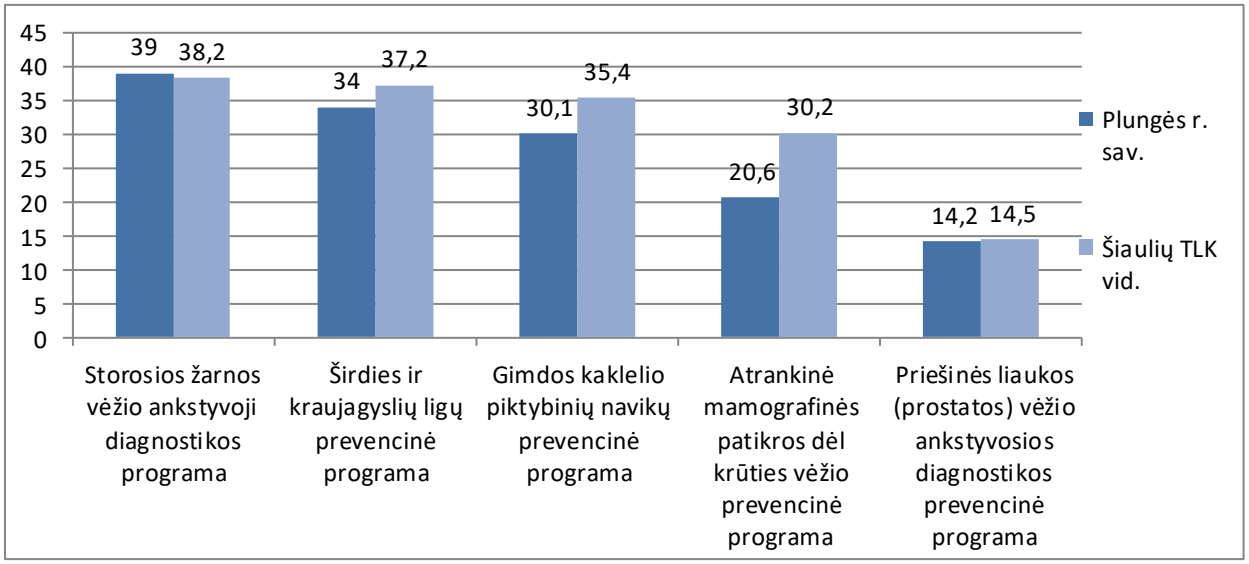

1 pav. 2020** m. Plunges r. sav. gyventojų dalyvavusių prevencinėse profilaktinėse programose dalis, proc.

Šaltinis: Šiaulių TLK

Storosios žarnos vėžys yra viena iš dažniausių onkologinių ligų Lietuvoje. Šis vėžys vadinamas civilizacijos liga, nes daugiausia sergančiųjų yra išsivysčiusiose šalyse. Jam rastis daug įtakos turi mityba, antsvoris, vidurių užkietėjimas, manoma, apie 15 proc. ligos atvejų lemia paveldimumas. Vienas rizikos veiksnių yra amžius - kuo ilgiau gyvenama, tuo didesnė tikimybė susirgti. Deja, pacientai ilgą laiką nejaučia jokių ligos simptomų, todėl dažnai nustatoma jau paskutinė storosios žarnos vėžio stadija, kai nebeįmanoma

išgydyti. Programa skirta asmenims, sulaukusiems 50-74 metų amžiaus. Programos priemonės taikomos vieną kartą per dvejus metus (2 pav.).

2 pav. Storosios žarnos vėžio ankstyvosios diagnostikos finansavimo programos vykdymo schema
Šaltinis: Šiaulių TLK

2020 m. aktyviausiai storosios žarnos vėžio ankstyvosios diagnostikos, atrankos ir prevencijos priemonių finansavimo programa vykdyta Kelmės ir Radviliškio rajonų savivaldybėse (54,3 proc. ir 47,3 proc.). Plungės rajono savivaldybėje planuota patikrinti 5892 gyventojus. Informavimo paslauga suteikta 2298 gyventojams (39 proc.), siųsti pas gydytoją specialistą atlikti kolonoskopiją - 78 gyventojai (1,32 proc.) (3 pav.).

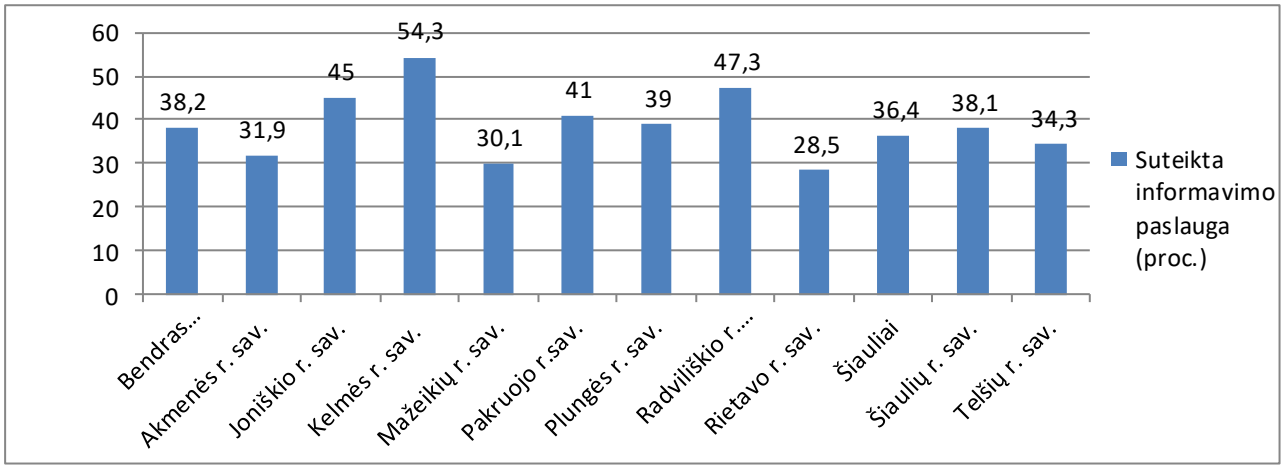

3 pav. Storosios žarnos vėžio ankstyvosios diagnostikos prevencinės programos informavimo paslaugos suteikimas Šiaulių TLK priklausančiose savivaldybėse (proc.) 2020** m.
Šaltinis: Šiaulių TLK

2020 m. Plungės rajono savivaldybėje aktyviausiai informavimo paslauga buvo teikiama UAB „Klinika Pulsas“ (69,6 proc.) (4 pav.).

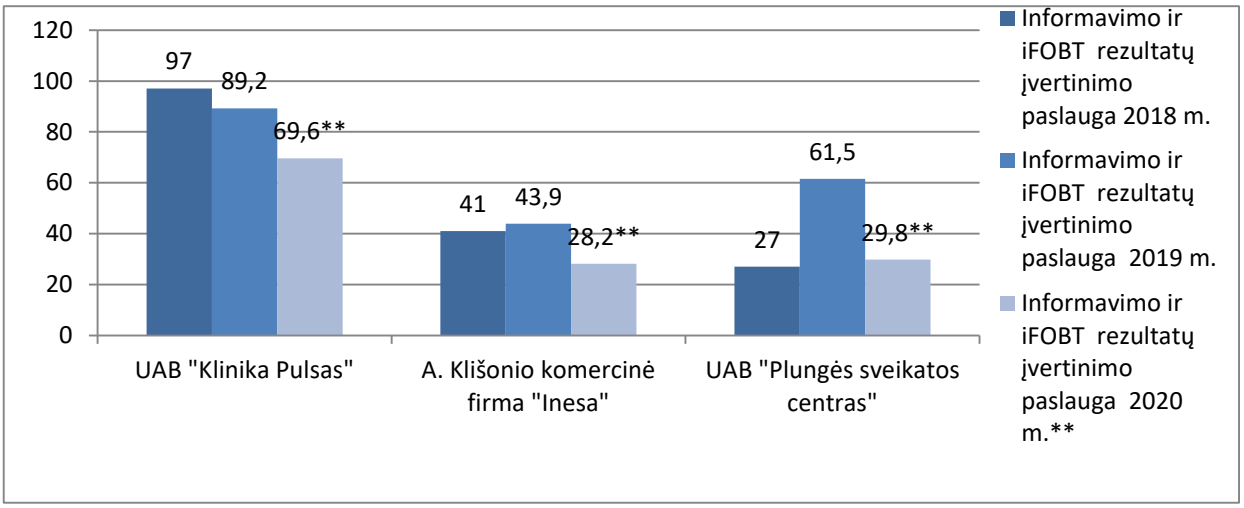

4 pav. Plungės r. sav. gyventojų dalyvavusių storosios žarnos vėžio ankstyvosios diagnostikos prevencinėje profilaktinėje programoje dalis pagal PSP, 2018 – 2020** m. proc.

Šaltinis: Šiaulių TLK

Širdies ir kraujagyslių ligos visame pasaulyje siejamos su netinkama žmonių gyvensena: nesveika mityba (maiste per daug riebalų, cholesterolio, druskos), rūkymu, sumažėjusiu fiziniu aktyvumu, antsvoriu bei negydomu padidėjusiu arteriniu kraujospūdžiu ar cukriniu diabetu. Užsienio ir mūsų šalies patirtis rodo, kad galima išvengti daugelio širdies ir kraujagyslių ligų bei pailginti žmonių gyvenimą. Tam reikia perprasti ligos prigimtį, nustatyti ją skatinančius rizikos veiksnius ir atkakliai su jais kovoti. Pokyčių pirmiausia turime norėti patys ir ryžtis keisti savo gyvenseną. Širdies ir kraujagyslių ligų prevencijos programa skirta vyrams nuo 40 iki 55 metų ir moterims nuo 50 iki 65 metų. Iš PSDF biudžeto apmokamos programos paslaugos taikomos vieną kartą per metus. Šeimos gydytojas patikros metu nustato rizikos veiksnius ir sudaro individualius šių ligų prevencijos planus (5 pav.).

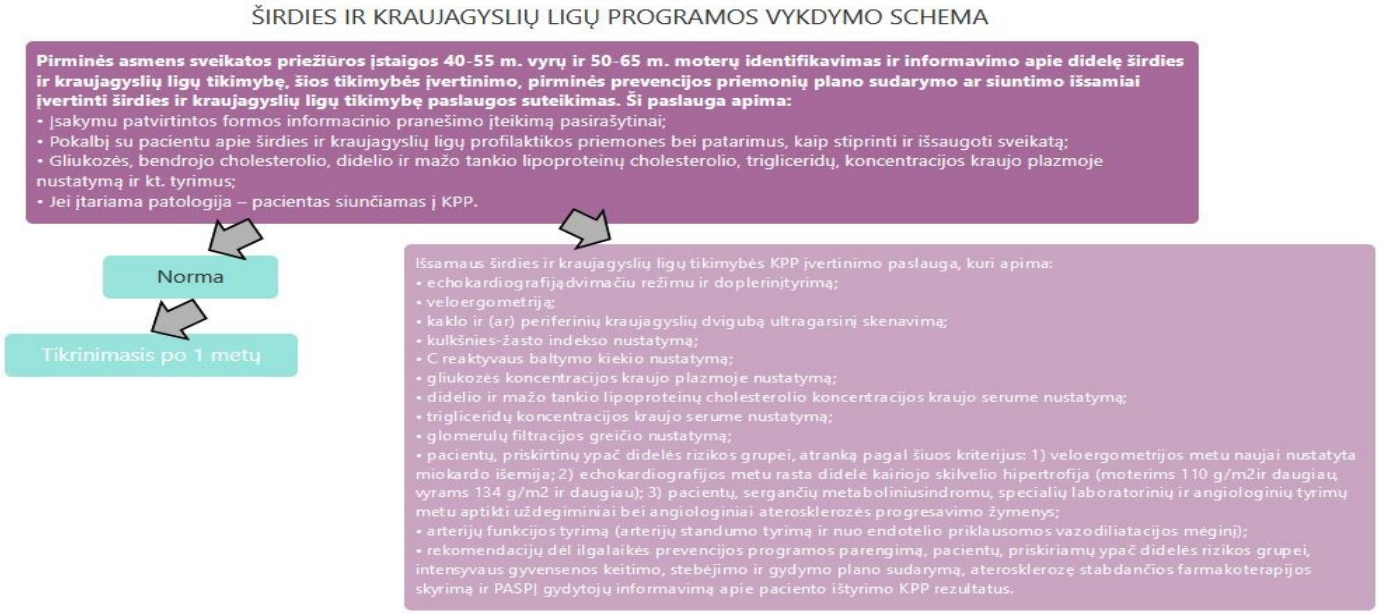

5 pav. Širdies ir kraujagyslių ligų programos vykdymo schema

Šaltinis: Šiaulių TLK

2020 m. aktyviausiai asmenų, priskirtų širdies ir kraujagyslių ligų didelės rizikos grupei, atrankos ir prevencijos priemonių finansavimo programos, informavimo paslaugas teikė Kelmės ir Radviliškio rajonų savivaldybės (54,4 proc. ir 42,6 proc.). Plungės r. sav. iš planuotų asmenų, priskirtų širdies ir kraujagyslių ligų prevencinei programai (iš viso 8171) informavimo paslauga suteikta 2776 (34 proc.) (6 pav.).

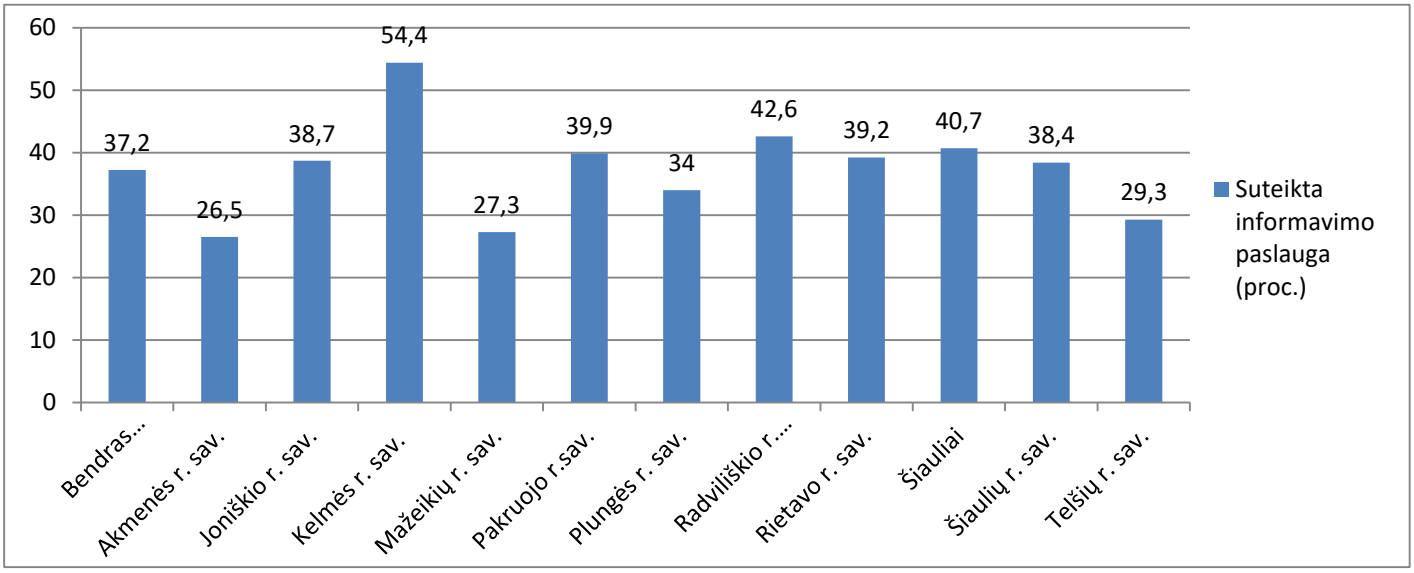

6 pav. Asmenų, priskirtų širdies ir kraujagyslių ligų didelės rizikos grupei, atrankos ir prevencinės programos informavimo paslaugos suteikimas Šiaulių TLK priklausančiose savivaldybėse (proc.) 2020** m.
Šaltinis: Šiaulių TLK

2020 m. Plungės r. sav. aktyviausiai informavimo paslauga teikta UAB „Klinika Pulsas“ (56,4 proc.) (7 pav.).

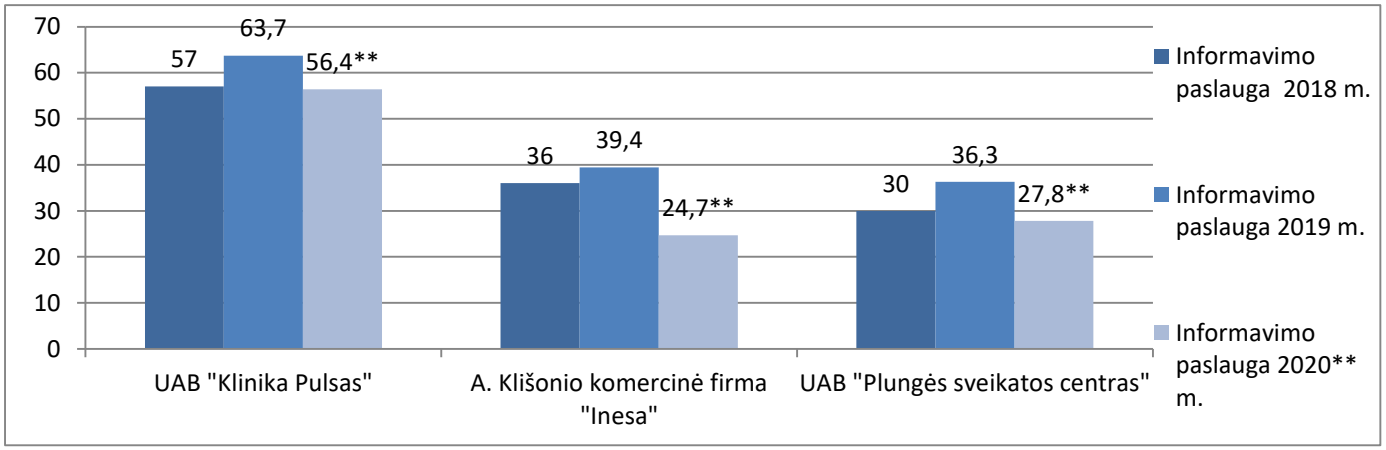

7 pav. Plunges r. sav. gyventojų dalyvavusių širdies ir kraujagyslių ligų prevencinėje programoje dalis pagal ASPĮ, 2018- 2020** m. proc.
Šaltinis: Šiaulių TLK

Gimdos kaklelio piktybinių navikų prevencinė programa yra skirta moterims nuo 25 iki 60 metų, kurios gali kartą per 3 metus pasitikrinti dėl gimdos kaklelio vėžio. Pirmiausia atliekamas citologinio tepinėlio tyrimas. Gavus jo rezultatus gali būti atliekama biopsija, leidžianti objektyviai patvirtinti arba paneigti ligos diagnozę. Kuo anksčiau aptinkami pakitimai, tuo lengviau galima juos išgydyti. Net 80 proc. šia

liga susirgusių moterų galėtų pasveikti, jei liga būtų pastebėta laiku ir kuo anksčiau būtų pradėtas gydymas (8 pav.).

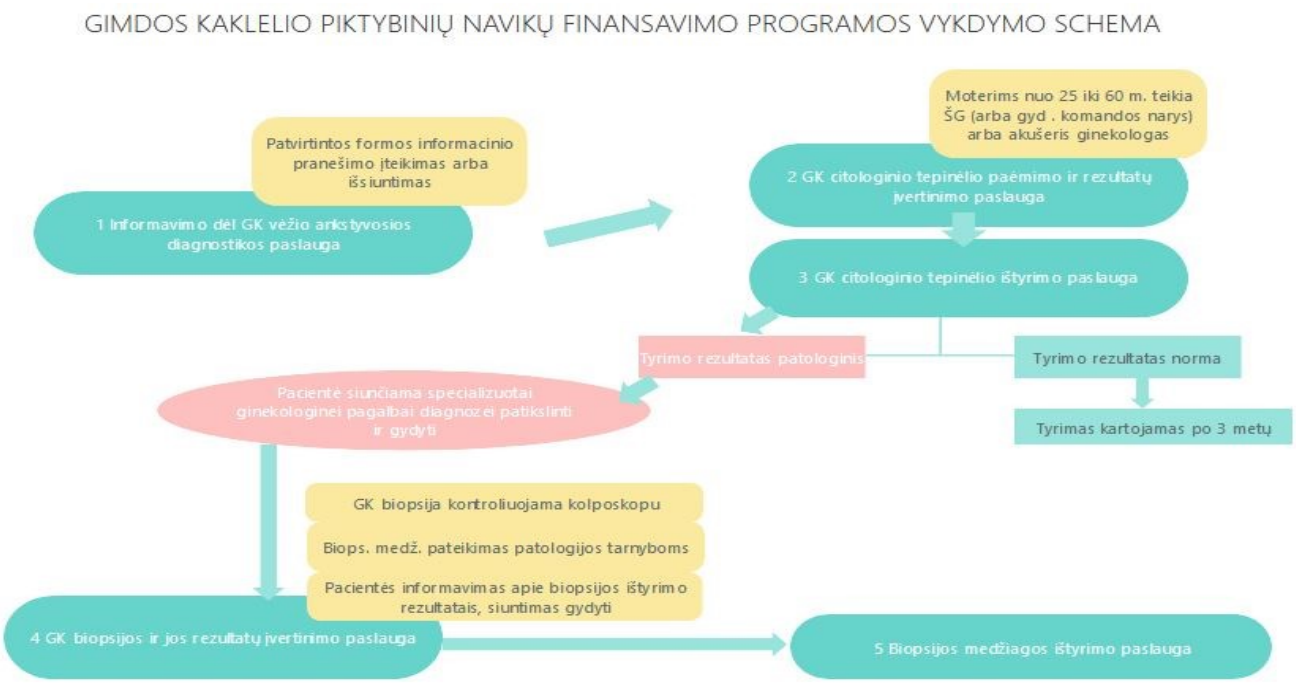

8 pav. Gimdos kaklelio piktybinių navikų finansavimo programos vykdymo schema
Šaltinis: Šiaulių TLK

2020 m. aktyviausiai gimdos kaklelio piktybinių navikų prevencinių priemonių, apmokamų iš privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžeto lėšų, finansavimo programos citologinio tepinėlio paėmimo paslauga teikta Kelmės ir Joniškio rajonų savivaldybėse (47,9 proc. ir 41,9 proc.). Bendras Šiaulių TLK rodiklis 35,4 proc. Plungės rajono savivaldybėje ši paslauga buvo atlikta 833 moterims (30,1 proc.), informavimo paslauga suteikta 3030 moterų (9 pav.).

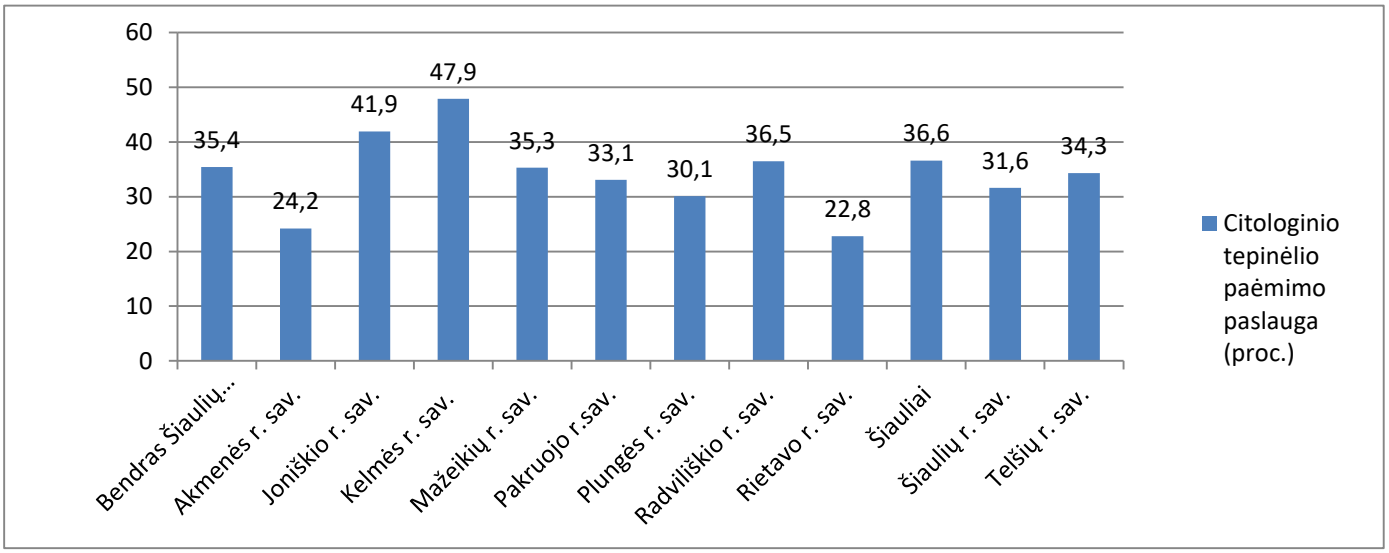

9 pav. Gimdos kaklelio piktybinių navikų prevencinių priemonių, citologinio tepinėlio paėmimo paslauga Šiaulių TLK priklausančiose savivaldybėse (proc.) 2020** m.
Šaltinis: Šiaulių TLK

2020 m. Plungės rajono savivaldybėje aktyviausiai gimdos kaklelio piktybinių navikų prevencinės profilaktinės programos informavimo ir citologinio tepinėlio paėmimo paslaugas teikė UAB „Klinika Pulsas“ (atitinkamai 135,4 proc. ir 36,5 proc.) (10 pav.).

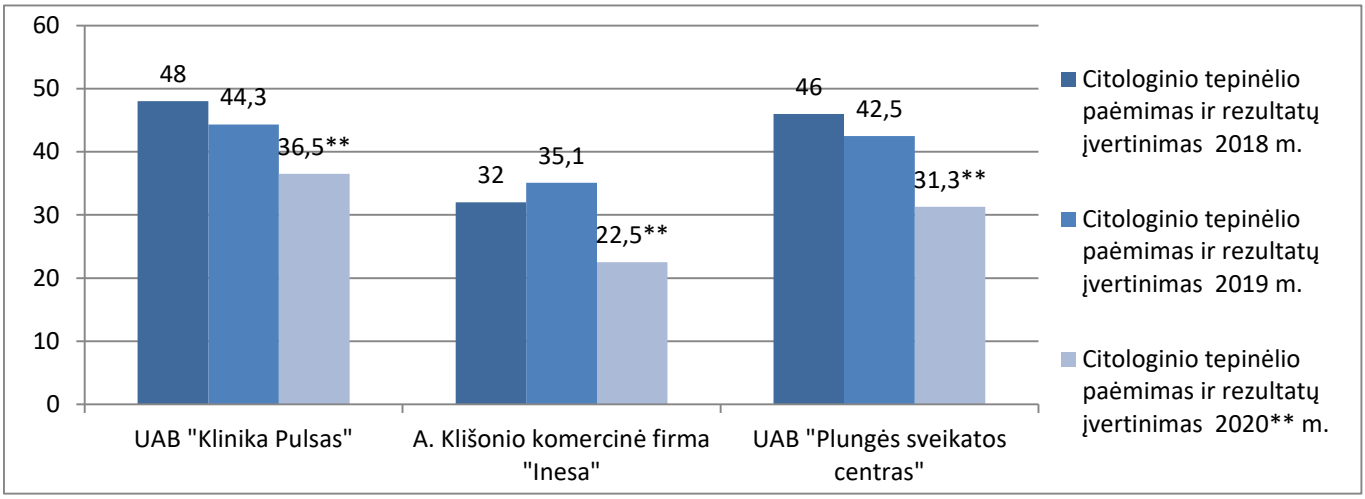

10 pav. Moterų dalyvavusių gimdos kaklelio piktybinių navikų prevencinėje programoje dalis, Plungės r. sav. gydymo įstaigose 2018 – 2020** m.
Šaltinis: Šiaulių TLK duomenys

Nepaisant tobulėjančių diagnostikos metodų ir gydymo būdų Lietuvoje, kaip ir visame pasaulyje, krūties vėžys išlieka viena dažniausių moterų ligų. Lietuvoje kasmet diagnozuojama virš 1300 naujų krūties vėžio atvejų. Kiekvienais metais ši liga nusineša šimtus gyvybių. Laiku pastebėjus ligą, jai galima užkirsti kelią, nes daugiau kaip 95 proc. moterų, sergančių pirmos stadijos krūties vėžiu, visiškai išgydomos.

Atrankinė mamografinė patikra dėl krūties vėžio yra skirta moterims nuo 50 iki 70 metų, kurioms kartą per 2 metus gali būti atliekamas mamografinis tyrimas. Gavus šeimos gydytojo siuntimą atlikti mamografinį tyrimą, galima iš anksto užsiregistruoti (atvykus arba telefonu) mamografijos įrenginį turinčioje sveikatos priežiūros įstaigoje, atliksiančioje tyrimą. Tyrimo rezultatus praneša šeimos gydytojas, gavęs juos iš mamogramas vertinančios įstaigos (11 pav.).

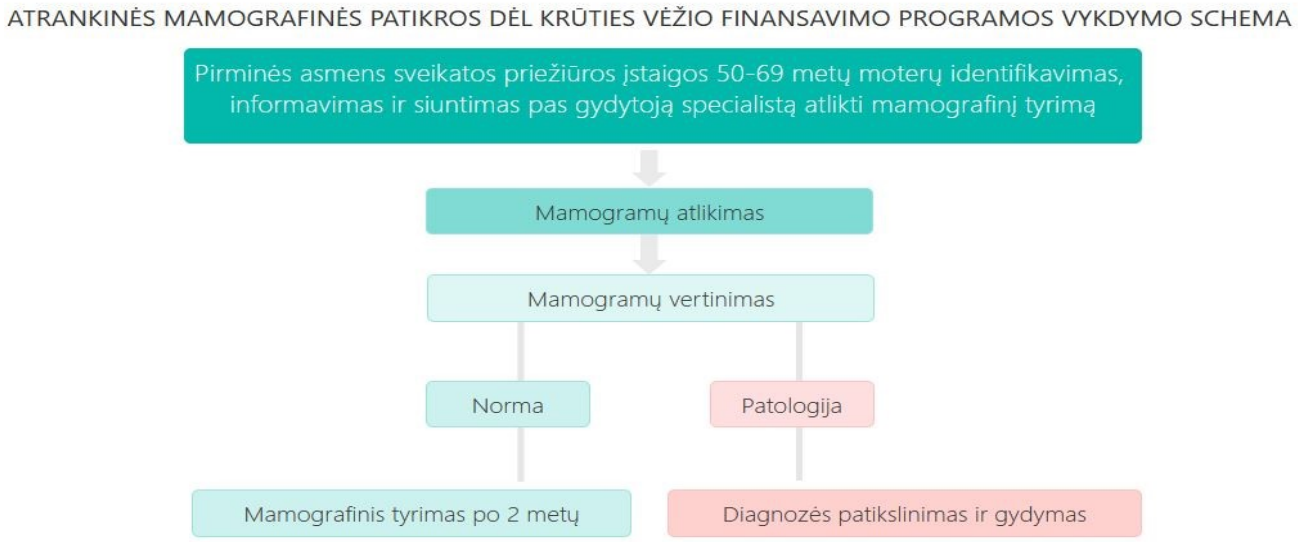

11 pav. Atrankinės mamografinės patikros dėl krūties vėžio finansavimo programos vykdymo schema
Šaltinis: Šiaulių TLK

2020 m. bendras Šiaulių TLK vidurkis, atrankinės mamografinės patikros dėl krūties vėžio prevencinės programos informavimo paslauga siekė 30,2 proc. Aktyviausiai informavimo paslaugas teikė Pakruojo r. sav. ir Mažeikių r. savivaldybės (39,4 proc. ir 37 proc.). Plungės rajono savivaldybėje informavimo paslaugą gavo 554 moterys. Plungės r. ir Rietavo r. savivaldybių rodikliai buvo mažiausi tarp visų savivaldybių priklausančių Šiaulių TLK (12 pav.).

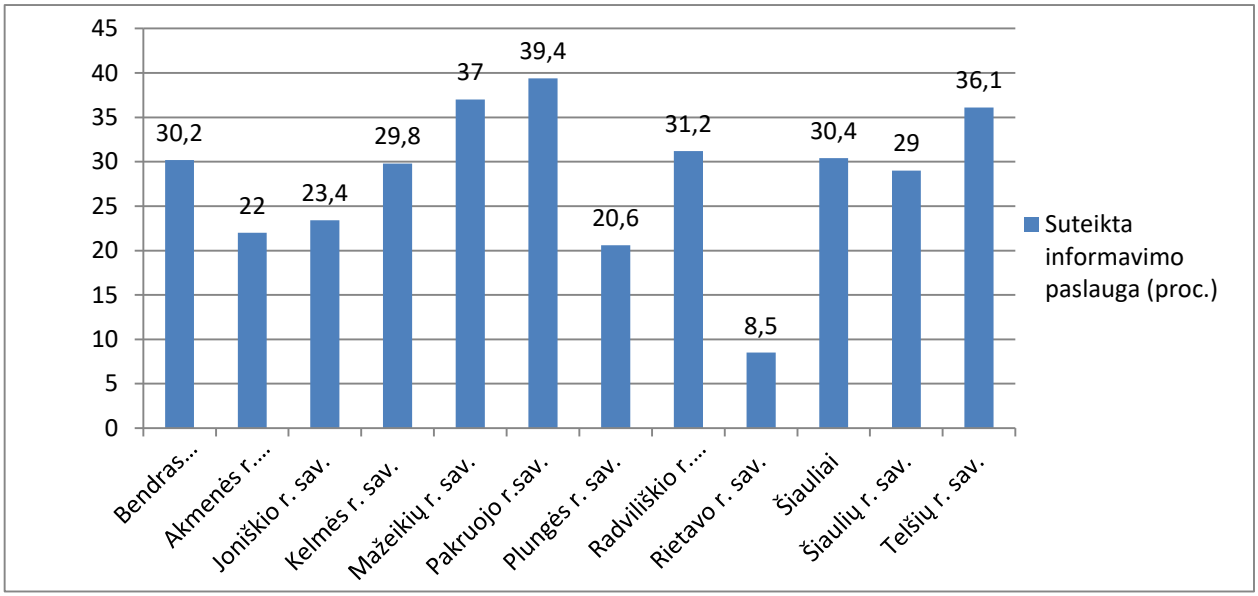

12 pav. Moterų dalyvavusių atrankinės mamografinės patikros dėl krūties vėžio prevencinėje programoje, informavimo paslaugos suteikimas Šiaulių TLK priklausančiose savivaldybėse (proc.) 2020** m.

Šaltinis: Šiaulių TLK

2020 m. Plungės rajono savivaldybėje aktyviausiai atrankinės mamografinės patikros dėl krūties vėžio, informavimo paslaugą teikė A. Klišonio komercinė firma „Inesa“ (24,3 proc.) (13 pav.).

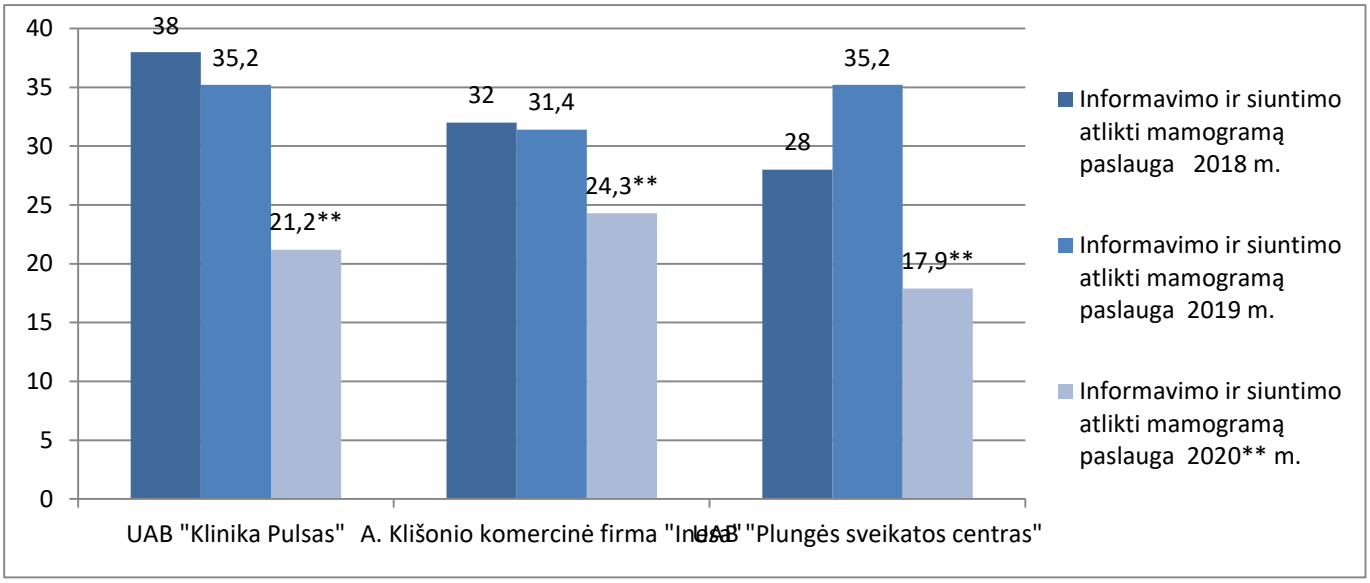

13 pav. Moterų dalyvavusių atrankinės mamografinės patikros dėl krūties vėžio prevencinėje programoje, Plungės r. sav. gydymo įstaigose 2018 – 2020** m.

Šaltinis: Šiaulių TLK duomenys

Priešinės liaukos vėžys – dažniausia Lietuvos vyrų onkologinė liga. Specialistų teigimu, profilaktiniai tikrinimai būtini, nes pacientas ilgai nejaučia jokių prostatos vėžio simptomų. Pastarųjų metų duomenys rodo, kad Lietuvoje vėžio prevencija vyrai yra susirūpinę ne mažiau nei moterys, todėl aktyviai yra įgyvendinama vėliausiai pradėta priešinės liaukos (prostatos) vėžio prevencijos programa.

Programa skirta 50–69 metų (imtinai) vyrų ir vyrų nuo 45 metų, jei jų tėvai ar broliai sirgo priešinės liaukos vėžiu, susirgimų prevencijai. Programos priemonės taikomos vieną kartą per dvejus metus.

Informavimo apie priešinės liaukos vėžio ankstyvąją diagnostiką ir PSA nustatymo paslaugas teikia pirminės asmens sveikatos priežiūros įstaigose dirbantys šeimos gydytojai (14 pav.)

14 pav. Priešinės liaukos vėžio ankstyvosios diagnostikos programos vykdymo schema
Šaltinis: Šiaulių TLK duomenys

2020 m. bendras Šiaulių TLK vidurkis, priešinės liaukos vėžio ankstyvosios diagnostikos programos, informavimo teikimo paslaugos buvo 14,5 proc. Aktyviausiai šios prevencinės programos informacinę paslaugą teikė Šiaulių r. ir Joniškio r. savivaldybės. Plungės r. sav. informuoti 695 gyventojai ir tai sudarė 14,2 proc. (15 pav.).

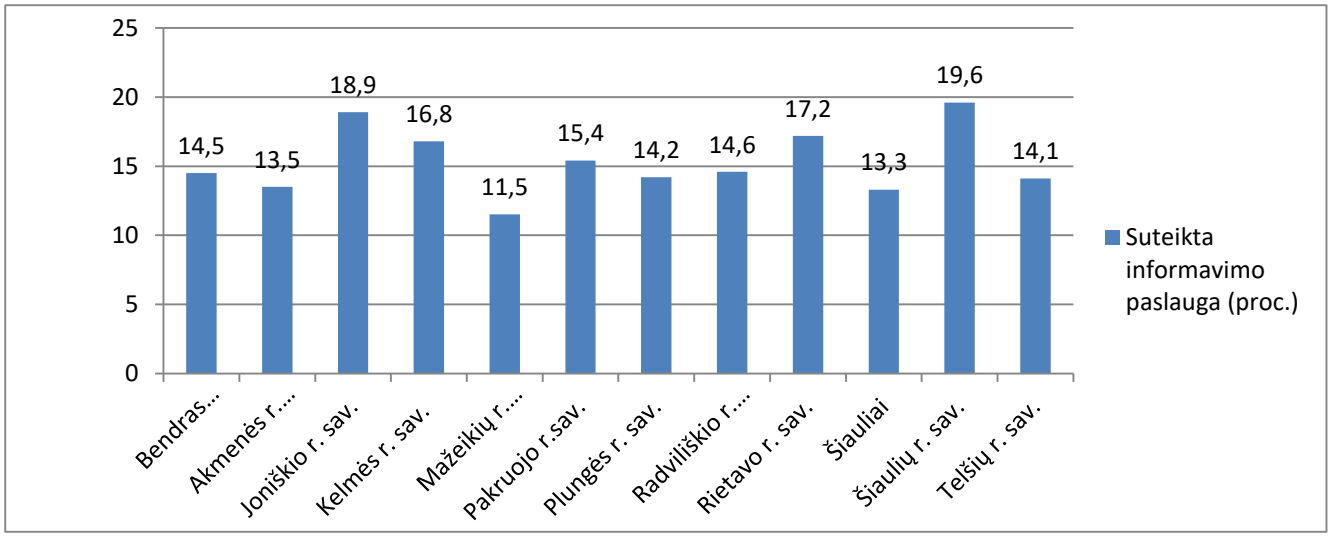

15 pav. Priešinės liaukos vėžio ankstyvosios diagnostikos programos, informavimo paslaugos suteikimas Šiaulių TLK priklausančiose savivaldybėse (proc.) 2020** m.
Šaltinis: Šiaulių TLK

2020 m. Plungės r. sav. aktyviausiai informavimo ir PAS nustatymo paslauga buvo teikta UAB „Klinika Pulsas“ pacientams (18.1 proc.) (16 pav.).

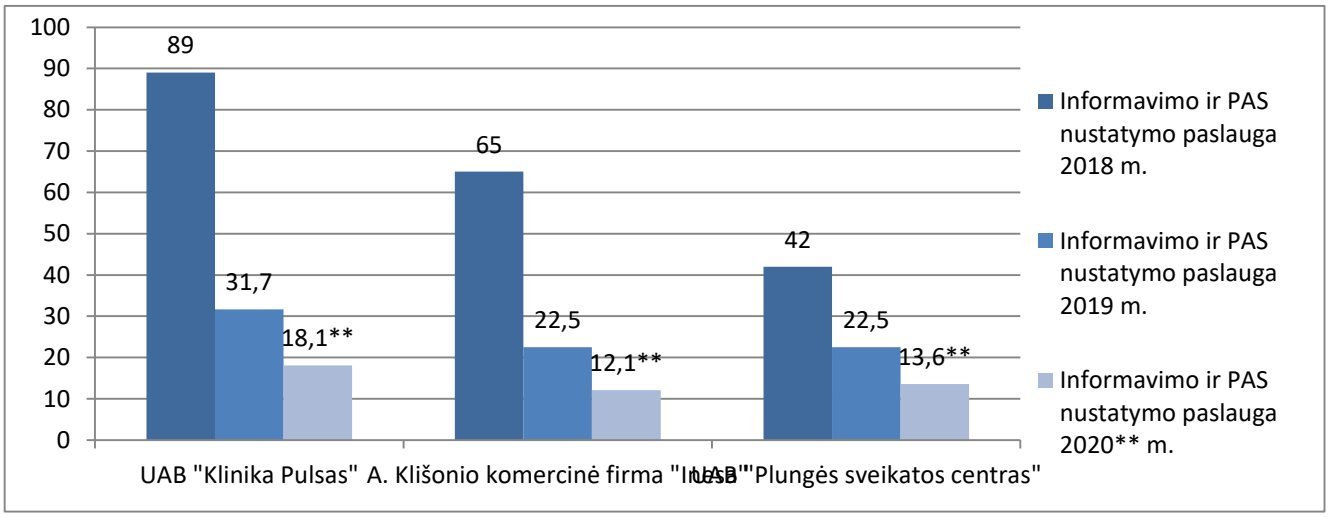

16 pav. Priešinės liaukos vėžio ankstyvosios diagnostikos prevencinės programos vykdymas Plungės r. sav. gydymo įstaigose 2018-2020** m. (proc.)

Šaltinis: Šiaulių TLK duomenys